



## Пошуки необхідно продовжити

Володимир Голубченко,

старший викладач кафедри педагогіки

Сумського державного педагогічного університету

імені А.С.Макаренка

Обґрунтування і дослідження О. Лук'яненком ідеї родоцентризму та її змісту в українській національній педагогіці сьогодні особливо злободенні, потребують усілякої уваги і підтримки. Їх джерела глибоко закорінені у прадавніх шарах світогляду українського народу, коли в центрі людського буття, згідно з уявленнями наших пращурів, був Бог Род як уособлення Духу, Енергії Космосу, Галактики, Творця. І не випадково дерево Всесвіту знаходить свій вияв, помножує себе у словах "родина", "народ", "рідний", "народна культура", "народні звичаї" і т.д., і т.п., на чому цілком слушно наголошує й О. Лук'яненко у своїх працях. І справді, вони – той ланцюжок, який утворив український Всесвіт, який оточує нас, формує і розвиває наше національне єство, нашу національну культуру, літературу та духовність загалом. Відтак природна потреба оберігає родові звичаї, і Род передає їх у спадок наступним поколінням. Цю потребу, цей спадок О. Лук'яненко потрактовує як земний Закон і Закон нашої Галактики, утворений енергетичною субстанцією. Моральний занепад нашого суспільства, його стрімке і загрозливе винародовлення зумовлені порушенням цілими поколіннями, особливо сучасної молоді, цього Закону, їх відходом від природного шляху свого розвитку. Застерегти українську школу, українське суспільство загалом від подальшого національного винародовлення, повернути їх становлення і розвиток у своє материнське лоно – основне завдання родоцентричної педагогіки.

Зосередивши в обговорюваній тут статті "Повернення фенікса: родоцентрична педагогіка" та брошурі "Родоцентрична педагогіка: історико-теоретичні розвідки" (Полтава, 2008) свою увагу на цих проблемах, О. Лук'яненко, на жаль, не завжди доводить їх до логічного завершення. Іноді, як то кажуть, він сам відходить "вбік", замість зосередити увагу – розпоршує її. Захоплення містичними ідеями, скажімо, В. Мегре не пішло йому на користь. По-перше, містицизм, космополітизм учення В. Мегре і національна сутність явищ – поняття несумісні. Відтак ідеї В. Мегре іноді схиляють й самого О. Лук'яненка до безпредметності, відходу від пошуків суті. Ось він пише: "Акт творчості (у його загальному розумінні) постає як властива лише людині форма її взаємодії з космосом. Людина розглядається як носій творчої енергії з огляду на те, що вона постає нащадком Бога, а не простим продуктом творчості Вищої Істоти" ("Родоцентрична педагогіка: історико-теоретичні розвідки". – С. 53). Далі ж автор цитує В. Мегре і висновує: "І почала забувати людина, що немає і не може бути рабів у Бога. Але чоловік – син Бога і син улюблений" (Мегре В.Н. Новая цивилизация. Обряды любви. – М. – СПб., 2006. – Кн. 8. – Ч. 2. – С. 74). З огляду на подібне визначення місця людини в світі формується й відповідний підхід до розуміння її творчості. Усвідомлюючи себе продовженням Батька, носієм образу і подоби Бога, людина асоціювала себе з безпосереднім творцем світу, що накладало відповідний обов'язок на неї за все, що коїлось у навколишньому середовищі за її участі" ("Родоцентрична педагогіка...". – С. 53). Як бачимо, розуміння Бога і його сина у В. Мегре – позанаціональне, космополітичне, тому й не відповідає самій сутності Родоцентричної педагогіки. Тут, на нашу думку, необхідно говорити не про Бога взагалі, а про уже згаданого вище Бога наших пращурів Рода, адже його сутність виражала наші предковічні (родові) звичаї, ґрунтувалася на них. Через шанування чинників здорового життя – поклоніння Воді, Землі, Космосу, Зорям, Травам, Вербі, Калині і т.д., – людина обожнювала довкілля, знаходила духовний зв'язок між ними й собою. Ця свідомість народу закріплювалась у поколіннях.

Так з'являлися звичаї, обряди, які множилися у Роді, наповнюючи його кількісно і якісно, усе новим і новим змістом. На родовій основі формувалися й уявлення про рідну землю, матір-Україну, тощо (пригадаймо тут хоча б українські народні думи невідьницького циклу).

По-друге. Космополітизм В. Мегре – то не лише поверхові, невдалі переспіви християнства, а й порушення законів Природи, отже й Роду, відхід від них. Відтак його вчення слугує не ідеям Родоцентричної педагогіки, а нехтуванню національними звичаями, звичаями українського Роду. Оті східні гороскопи, календарі, насильно і підступно насаджувани нам чужоземні серіали з демонстраціями крикливого одягу, бойовиками, жахами – то не є "цінності" нашого Роду. Не є тому, що усе те супротивне нашим здоровим звичаям, нашій здоровій предковичній моралі й духовності. Збочуючи на той шлях, ми порушуємо закон Природи як найвищого Творця людського життя. Упродовж століть знищували Землю, Воду, Повітря, жили вогнем і мечем різних ідеологій насаджуючи нам духовністю, аж поки знехтували нашими національними ідейними, духовними, релігійними, соціальними та історичними цінностями, нашими національними звичаями, культурою загалом. Ось лише один приклад. Для нас (на жаль, не для всіх!) квіти – найвище творіння митця! А чи задумувались ми, чому вони стали виявом святості, святковості і суму? Як відомо, життя українців супроводжується квітами від народження і до кінця земного життя. Квіти дарують нареченим, мамам по народженню дитини, на день народження... Квітами обрамлюють домовину, їх висаджують на могилах рідних. А квіткові пелюстки на одязі, на скринях, будівлях? І то – не випадково. То клич наших предків шанувати свій Рід, шанувати священні Гаї і Діброви наших пращурів, не приривати духовного зв'язку з ними, шанувати барвінок, зілля, трави, чари полів, струмків, сріблястих криниць, злаків, колосу, ярів, левад... А скільки уявлень про героїзм козаків пов'язано з Дубом, Калиною, уявлень про долю – з Тополею! Цілющу воду творчого натхнення черпали з цього джерела Т. Шевченко, М. Гоголь, П. Куліш, І. Франко та інші українські письменники, на що й повинен звертати увагу учнів учитель української літератури на уроках та позакласній роботі. Отож й О. Лук'яненкові радимо наслідувати їх приклад. Радимо тому, що це відкриє перед ними нові джерела і можливості поглибити ідеї Родоцентризму в педагогіці справді родовим, отже і національним, змістом, сформувати повноцінну систему справді родоцентричної освіти і виховання. Захоплення ж працями В. Мегре, Є. Ільїна, М. Щетиніна, інших авторів, позбавленими українського національного змісту, будуть лише розмивати цю систему, замулювати її родові джерела.

Ще б хотілося зауважити: розширення джерельної бази дослідження основоположних підстав, ідей та змісту Родоцентричної педагогіки значно доповнить і поглибить уже розроблені О. Лук'яненком. Маємо тут на увазі, насамперед, козацьку педагогіку, виховання молоді в лавах січових стрільців, ОУН і УПА, адже їх формування, життєва позиція кожного ґрунтувались на спадкоємності моральних та ідейних цінностей, на розумінні України як матері, Берегині нації-роду, на усвідомленню обов'язку перед нею, отже й внутрішній потребі обороняти її від ворогів, що й гуртувало їх в одну велику українську Родину. Звичайно, тут постає ще багато і дуже багато нерозв'язаних проблем, пов'язаних з розбудовою національної освіти та виховання, на призначенні ідей Родоцентризму в них. Але перші кроки до цього уже зроблено. Тож бажаємо О. Лук'яненкові вірності своїм ідеям, незламної сили волі й успіхів на цьому шляху.